

**Magiczny
Kraków**

Nagroda Jerzmanowskich dla Hanny Machińskiej

2024-06-11

Polska Akademia Umiejętności wyłoniła laureatkę Nagrody Jerzmanowskich na 2024 rok. Została nią walcząca o prawa człowieka i praworządność Hanna Machińska. Uroczystość wręczenia prestiżowego wyróżnienia, którego partnerami są Miasto Kraków i Województwo Małopolskie, odbyła się 10 czerwca na Zamku Królewskim na Wawelu.

Historia Nagrody Polskiej Akademii Umiejętności im. Erazma i Anny Jerzmanowskich sięga 1915 roku. Zgodnie z testamentem Erazma Jerzmanowskiego nagrodą może zostać wyróżniona osoba, która „przez prace literackie, naukowe lub humanitarne dokonywane z pożytkiem dla ojczyznego kraju, potrafiła zająć wybitne stanowisko w społeczeństwie polskim”. Wyróżnienie, przyznawane początkowo do 1938 roku, zyskało prestiż ze względu zarówno na zasługi wybitnego grona laureatów, jak też na wysokość gratyfikacji. Zostali nim uhonorowani między innymi kardynał Adam Sapieha, Henryk Sienkiewicz oraz Ignacy Paderewski.

Nagroda została odnowiona w stulecie śmierci Erazma Jerzmanowskiego – w 2009 roku, staraniem Polskiej Akademii Umiejętności przy wsparciu Towarzystwa Przyjaciół Prokocimia im. E. i A. Jerzmanowskich. Jest finansowana przez Województwo Małopolskie, a także – od 2022 roku – przez Miasto Kraków. Pierwszą laureatką nagrody po jej wznowieniu została Janina Ochojska-Okońska. Wyróżnienie otrzymali także Jerzy Nowosielski, Maciej Grabski, Adam Bielański, Andrzej Zoll, Jerzy Owsiak, Jerzy Limon, ks. Adam Boniecki, Krzysztof Penderecki, Anna Dymna, Adolf Juzwenko, s. Małgorzata Chmielewska, ks. Michał Heller oraz – w ubiegłorocznej edycji – Ryszard Krynicki.

Hanna Machińska tegoroczną laureatką

W tym roku nagrodą została uhonorowana Hanna Machińska. Hanna Machińska posiada tytuł doktora nauk prawnych, jest wykładowczynią akademicką, ekspertką i pracowniczką znaczących instytucji, w tym wieloletnią dyrektorką Biura Rady Europy. W latach 2017-22 jako zastępczyni Rzecznika Praw Obywatelskich walczyła m.in. o prawa osób zatrzymanych podczas manifestacji oraz uchodźców. Zajmowała się też Krajowym Mechanizmem Prewencji Tortur i Zespołem ds. Wykonywania Kar. Jest autorką wielu publikacji poświęconych problematyce praw człowieka.

Za swoją działalność otrzymała liczne nagrody i wyróżnienia, m. in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Nagrodę im. bp. Tadeusza Pieronka, Nagrodę Obywatelską im. Henryka Wujca i Nagrodę im. Teresy Torańskiej. W 2023 roku została laureatką międzynarodowej Nagrody Praw Człowieka, otrzymała także tytuł „Człowieka Roku” przyznawany przez „Gazetę Wyborczą”.

Nie pozostawać obojętnym

– Używała swojej wiedzy i możliwości działania, by ratować ludzi przed śmiercią, cierpieniem i poniżeniem. Wyjeżdżała we wschodnie tereny Polski, szczególnie na Podlasie, i ratowała uchodźców z całego świata przed wywózką do Białorusi i chroniła ich w placówkach Straży Granicznej. Jeździła do lasu, przywoziła pomoc humanitarną i była zawsze tam, gdzie prawa człowieka były łamane i

ograniczane. Nigdy nie była obojętna, gdy stwierdzała łamanie tych praw – argumentowali prof. Zygmunt Kolenda i prof. Andrzej Białas w zgłoszeniu Hanny Machińskiej do Nagrody Jerzmanowskich.

Hanna Machińska stała się silnym głosem i rzeczniczką uchodźców na granicach Polski – zarówno na granicy polsko-białoruskiej, jak też polsko-ukraińskiej. Za pośrednictwem mediów apeluje o humanitarne traktowanie wszystkich uchodźców, niezależnie od kraju pochodzenia. Tegoroczna laureatka Nagrody Jerzmanowskich nie pozostaje bierna i obojętna, ale odważnie i konsekwentnie zabiera głos. Przypomina, że każdy człowiek w sytuacji zagrożenia ma prawo szukać bezpiecznego życia poza swym krajem, a międzynarodowe konwencje, których Polska jest sygnatariuszem, zobowiązują władze i służby kraju do wdrożenia procedury złożenia wniosku azylowego.

– Tegoroczna laureatka jest osobą wyjątkowej szlachetności, która swoją postawą dawała nadzieję i realną pomoc tym, którzy stali się mimowolnymi zakładnikami i ofiarami wielkiej polityki. Nagradzamy dzisiaj zasłużoną dla polskiego społeczeństwa działaczkę i ekspertkę, która przez swoją drogę zawodową była wierna wysokim standardom moralnym i nie pozostawała bezczynna, wychodząc jak najbliżej naprzeciw tym, którzy potrzebowali Jej pomocy. Choćby dlatego, że jak powiedziała kiedyś „W DPS, w lesie, w więzieniu lepiej się rozumie prawa człowieka”. Niech ta nagroda będzie gestem najwyższego szacunku dla odwagi cywilnej, jaką wykazuje Pani dr Machińska i przykładem dla nas wszystkich, by nie być obojętnym – podkreśliła w laudacji Maria Kłaman, zastępczyni prezydenta Krakowa.

– Uhonorowaliście państwo dzisiaj setki osób, bo tę nagrodę odbieram jako nagrodę zbiorową. To nie jest tak, że jedna osoba jest siłaczką. Dzisiaj siłaczkami i siłaczami są aktywistki i aktywiści. Ludzie uciekają przed wojną, chcą się uratować, to naturalny odruch. Wyrzucanie ich na zewnątrz to nie jest odpowiedź, siła nie jest odpowiedzią – mówiła Hanna Machińska po odebraniu nagrody, opowiadając o trudnej sytuacji na granicy i zwracając uwagę na konieczność przestrzegania europejskich regulacji prawnych. Laureatka podkreśliła także zasługi patronów nagrody – Erazma i Anny Jerzmanowskich.

W uroczystości wręczenia nagrody, która odbyła się 10 czerwca na Zamku Królewskim na Wawelu, wzięli udział m.in.: zastępczyni prezydenta Krakowa Maria Kłaman, przewodniczący Rady Miasta Krakowa Jakub Kosek, wicewojewoda Elżbieta Achinger, senator Bogdan Klich, prof. Andrzej Zoll oraz prezes Polskiej Akademii Umiejętności prof. Jan Ostrowski.